

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi arvopaperinvälitysliikkeistä sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Eduskunta on lähettänyt 14 päivänä helmikuuta 1989 pankkivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 234/1988 vp. laiksi arvopaperinvälitysliikkeistä sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

Esityksen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Seppo Kiviniemi valtiovarainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Gustav Bygglin oikeusministeriöstä, pankkiyhtäytarkastaja Terttu Morri pankkitarkastusvirastosta, toimistopäällikkö Kaiju Kallio Suomen Pankista, osastopäällikkö Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä, osastopäällikkö Markku Ruutu Suomen Säästöpankkiliitosta, päälakimies Hannu Vaaja Osuuspankkien Keskusliitosta, varapuheenjohtaja Jouko Brade Pankkiiriliikkeiden Yhdistyksestä, puheenjohtaja Peter Storsjö Arvopaperivälittäjien Yhdistyksestä, toimitusjohtaja Asko Schrey Suomen Optiomeklarit Oy:stä, toimitusjohtaja Juhani Erma Helsingin Arvopaperipörssistä sekä professori Kirsti Rissanen.

Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö

Ehdotettu laki koskee arvopaperinvälitystä, jota harjoitetaan liiketoiminnan muodossa tai muuten ammattimaisesti.

Arvopaperinvälityksellä tarkoitetaan omissa nimissä toisen lukuun harjoitettavaa arvopaperien ostoa, myyntiä, vaihtoa ja merkintää sekä omissa nimissä toisen lukuun käytävää kaupaa vakioituilla optioilla ja termiineillä sekä optiokauppojen ilmoittamista selvitettäväksi optioyhteisössä. Arvopaperilla tarkoitetaan arvopaperimarkkinalain mukaista arvopaperia. Arvopaperiin rinnastetaan vakioidut optiot ja termiinit.

Lakiehdotuksen mukaan arvopaperinvälitystä saa harjoittaa vain valtiovarainministeriöltä toimiluvan saanut suomalainen osakeyhtiö sekä liikepankki, säästöpankki, osuuspankki ja

Postipankki Oy. Arvopaperinvälitysliikkeen osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa. Arvopaperinvälitysliikkeen toimintaa valvoo pankkitarkastusvirasto.

Lakiehdotuksessa on lisäksi säännökset muun muassa arvopaperinvälitysliikkeelle arvopaperinvälityksen lisäksi sallitusta muusta liiketoiminnasta, elinkeinoyhteisöjen ja kiinteistöjen omistuksesta, omaan lukuun käytävän arvopaperikaupan laajuudesta, maksuvalmiudesta sekä väärinkäyttöihin liittyvistä rangaistuksista.

Arvopaperinvälitysliikkeistä annettavan lain johdosta ehdotetaan tarkistettavaksi myös leimaverolakia ja sijoitusrahastolakia.

Valiokunnan kannanotot

Pankkivaliokunta pitää arvopaperinvälitysliikkeitä koskevan lain säätämistä tarpeellisenä. Hallituksen esityksen mukaan lakiehdotuksen tavoitteena on turvata arvopaperisijoittajia, arvopapereiden liikkeeseenlaskijoita ja muita arvopaperinvälitysliikkeen asiakkaita arvopaperinvälitysliikkeen toiminta- ja suoritushäiriöiltä sekä sopimattomalta menettelyltä.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan arvopaperinvälitysliikkeitä koskeva vakavaraisuussääntely valmistellaan ja siitä annetaan hallituksen esitys heti, kun asian periaatteelliset kysymykset on ratkaistu talletuspankkeja koskevan vakavaraisuussääntelyn valmistelun yhteydessä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että arvopaperinvälitysliikkeen vakavaraisuus on sen toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu. Arvopaperinvälitysliikettä koskevat vakavaraisuussäännökset on valiokunnan mielestä valmisteltava siten, että arvopaperinvälitysliikettä ja talletuspankkeja koskevat vakavaraisuussäännökset ovat molempien erityispiirteet huomioon ottaen sopusoinnussa keskenään.

Arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lakiehdotuksen 8 §:n mukaan arvopaperinvälitysliikkeelle on myönnettävä toimilupa, jos sen toiminta on yleisen edun mukaista ja jos sen taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle arvopaperinvälitysliikkeelle asetetut vaatimukset.

Arvopaperinvälitystä liiketoiminnan muodossa tai muuten ammattimaisesti harjoitettuna voitaneen pitää lähinnä yksityisluonteisena liiketoimintana, jossa arvopaperinvälittäjä toimii omissa nimissään toimeksiantajiensa lukuun. Arvopaperimarkkinoiden ja erityisesti arvopaperinvälitysliikkeen asiakkaan kannalta on tärkeää, että arvopaperinvälitys on luotettavaa ja asiantuntevaa eikä välityksessä käytetä sopimattomia menettelytapoja. Näitä voitaneenkin pitää eräinä yleisen edun arvioimisperusteina. Koska yleisen edun käsite ainakin jossain määrin on kuitenkin epämääräinen ja se jättää toimiluvan myöntäjälle suuren harkintaväljyyden, valiokunta ehdottaa 8 §:n 2 momentin säännöstä tältä osin muutettavaksi siten, että toimilupa on myönnettävä hakijalle, jonka toiminta ei ole yleisen edun vastaista. Näin muutettuna säännös on myös yhdenmukainen kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain sekä arvopaperimarkkinalain toimilupasäännösten kanssa.

Arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lakiehdotuksen 20 §:n säännöksellä rajoitetaan arvopaperinvälitysliikkeen oikeutta sijoittaa varojaan riskialttiisiin arvopapereihin. Säännös koskee ainoastaan arvopaperinvälitysliikettä it-

seään. Valiokunta ehdottaa, että vakavaraisuusriskin vähentämiseksi lakiehdotuksen 20 §:ään lisätään uusi 2 momentti, joka olisi samansisältöinen kuin 19 §:n 2 momentti. Lisättäväksi ehdotettu momentti ulottaisi riskialttiiden sijoitusten omistusrajoituksen koskemaan myös arvopaperinvälitysliikkeen tytäryhtiöitä tai muita sen määäämisvallassa olevia yhteisöjä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tässä yhteydessä leimaverolain 10 §:ään lisättäväksi myös panttilainauslaitos. Tämä johtuu siitä, että hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi panttilainauslaitoksista. Koska ehdotus panttilainauslaiksi on edelleen valiokuntakäsittelyssä ja koska nyt käsiteltävänä oleva leimaverolain muutos saatettaneen voimaan ennen panttilainauslain hyväksymistä ja vahvistamista, valiokunta ehdottaa, että tässä vaiheessa panttilainauslaitos poistetaan leimaverolain 10 §:n muutosehdotuksesta.

Valiokunta on vielä täydentänyt leimaverolain 10 §:n muuttamisesta annetun lakiehdotuksen johtolauseeseen lain vahvistamispäivämäärän ja säädöskokoelman numeron.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että kaikkien lakiehdotusten voimaantulosäännösten vuosiluvuista poistetaan numerot 8.

Pankkivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

arvopaperinvälitysliikkeistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

Soveltamisala

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Määritelmät

2 ja 3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luvanvaraisuus

4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Toiminimi

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Valvonta

6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Perustaminen*Toimilupa*

7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Hakijalle, jonka toiminta *ei ole yleisen edun vastaista* ja jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle arvopaperinvälitysliikkeelle asetetut vaatimukset, on myönnettävä toimilupa.

Yhtiöjärjestyksen vahvistaminen

9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Toimiluvan peruuttaminen

10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Osakepääoma

11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Toimipaikat

12 ja 13 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Tilintarkastus ja tilinpäätös*Tilintarkastajat*

14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Tilikausi ja tilinpäätös

15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Pankkitarkastusvirastolle tehtävät ilmoitukset

16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Arvopaperinvälitysliikkeen toiminta*Liiketoiminta*

17 ja 18 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Elinkeinoyhteisöjen omistus

19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

20 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja suhdelukuja laskettaessa luetaan arvopaperinvälitysliikkeeseen kuuluvaksi sellainen yhteisö, jonka osake- tai osuuspääomasta arvopaperinvälitysliike omistaa yli puolet tai niin suuren osan, että sillä on yli puolet kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä, tai jossa sillä on muuten osakkeiden tai osuuksien omistuksen, jäsenyyden tai sopimuksen johdosta määräämisvalta, samoin kuin kassa, säätiö tai muu laitos, jonka pääasiallisena tarkoituksena on eläkkeiden tai avustusten maksaminen arvopaperinvälitysliikkeen toimihenkilöille tai heidän omaisilleen. (Uusi 2 mom.)

Kiinteistöjen omistus

21 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Ulkomaisen arvopaperinvälitysyhteisön omistaminen

22 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Tilapäinen omistus osakeanneissa

23 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Väliaikainen omistus

24 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Asiakasvarojen säilyttäminen

25 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voitto-osuuslainat

26 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Maksuvalmius ja vakavaraisuus

Maksuvalmius

27 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

*Saamisten ja vastuusitoumusten
keskittämiskielto*

28 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Erinäiset säännökset

Eräät poikkeushuvat

29 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Salassapitovelvollisuus

30 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Vahingonkorvaus

31 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Arvopaperinvälitysliikerikos

32 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Arvopaperinvälitysliikerikkomus

33 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

*Arvopaperinvälitysliikettä koskevan
salassapitovelvollisuuden rikkominen*

34 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Uhkasakko

35 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

36 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 (poist.).
(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

37—39 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki**sijoitusrahastolain 1 ja 40 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä toukokuuta 1987 annetun sijoitusrahastolain (480/87) 1 §:n 4 kohta ja 40 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

1 ja 40 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 (poist.).

3.

Laki**leimaverolain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain 10 §:n *Päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa* koskevan nimikkeen 3 kohta, sellaisena kuin se on 2 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1021/88) näin kuuluvaksi:

10 §

Seuraavat toimituskirjat tai viranomaiselle esitettyyn asiakirjaan merkityt lupatodistukset, mikäli ne eivät ole leimaverosta vapaat, on 6 ja 8 §:ssä säädetyn leiman sijasta varustettava leimalla seuraavin määrin:

— — — — —
Päätös, pöytäkirjanote tai muu toimituskirja, jolla myönnetään lupa tai oikeus:
— — — — —

3) pankkiliikkeen, arvopaperinvälitysliikkeistä annetussa laissa (/) tarkoitetun arvopaperinvälitysliikkeen (poist.) tai sijoitusrahastolaissa (480/87) tarkoitetun rahastoyhtiön toiminnan harjoittamiseen:

(a- ja b-kohta kuten hallituksen esityksessä)
c) liikepankin, säästöpankin, osuuspankin, Postipankki Oy:n, kiinnitysluottopankin tai hypoteekkiyhdistyksen sivukonttorin taikka (poist.) rahastoyhtiön perustamiseen Suomessa 22 000 markkaa ja liikepankin tai Postipankki Oy:n sivukonttorin taikka arvopaperinvälitysliikkeen toimipaikan perustamiseen ulkomaille 36 500 markkaa;

(d-kohta kuten hallituksen esityksessä)
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 (poist.).

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 1989

Asian ratkaisevaan käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Knuuttila, varapuheenjohtaja Maijala, jäsenet Antvuori, Björklund,

Huhtanen, Karkinen, U. Leppänen, Linnainmaa ja Seppänen.

